

Dorota Kałuza-Kopias

Uniwersytet Łódzki

Katedra Demografii

Centrum Studiów Migracyjnych

dorota.kaluza@uni.lodz.pl, <https://orcid.org/0000-0001-5023-2596>

Zatrudnienie zgodne z kwalifikacjami? Instytucjonalne wsparcie migrantów z Ukrainy w województwach łódzkim i śląskim¹

Zarys treści: W artykule analizowany jest wpływ wsparcia instytucjonalnego na zatrudnienie zgodne z kwalifikacjami obywateli Ukrainy w województwach łódzkim i śląskim. Celem badania jest identyfikacja działań sprzyjających wykorzystaniu potencjału zawodowego migrantów. Analiza opiera się na ankiecie z 2024 r. (680 osób, migranci przedwojenni i uchodźcy) oraz wykorzystuje regresję logistyczną do oceny wpływu kursów języka polskiego, pomocy w znalezieniu pracy i szkoleń zawodowych na szanse zatrudnienia. Wyniki wskazują, że kursy językowe znacząco zwiększają te szanse w obu regionach; dodatkowo w Łódzkiem istotne są kursy przekwalifikowujące, a w Śląskiem – pomoc w poszukiwaniu pracy.

Słowa kluczowe: migracje, Ukraińcy, rynek pracy, województwo łódzkie, województwo śląskie

Wprowadzenie

Pełnoskalowa wojna w Ukrainie, która wybuchła w lutym 2022 r., doprowadziła do bezprecedensowego napływu uchodźców do Polski, znacząco powiększając już wcześniej liczną społeczność ukraińską. Według danych Urzędu do Spraw Cudzoziemców (UdSC 2025), w końcu 2024 r. w Polsce przebywało około 1,5 mln obywateli Ukrainy, z czego niemal 1 mln stanowili uchodźcy wojenni.

Napływ Ukraińców do Polski wpisuje się w szerszy proces transformacji polskiego rynku pracy. W ostatnich latach jego rozwój był ściśle związany z rosnącym zapotrzebowaniem na pracowników, szczególnie w sektorach takich, jak

¹ Artykuł powstał w ramach projektu „Polityki władz samorządowych województw łódzkiego i śląskiego wobec imigracji”, który finansowany jest przez Narodowe Centrum Nauki na lata 2021–2024 (nr UMO-2020/39/D/HS5/03186).

przemysł, budownictwo, logistyka czy usługi (Fihel i in. 2012, Górny, Śleszyński 2019, Kałuża-Kopias 2020, 2023). Od czasu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. najatrakcyjniejszym regionem dla imigrantów pozostawało województwo mazowieckie, a zwłaszcza Warszawa i okoliczne gminy (Wendt i in. 2018, Górny, Śleszyński 2019, Górny i in. 2020). Z biegiem lat, w miarę rozwoju gospodarczego i rosnącego popytu na siłę roboczą, także inne regiony zaczęły przyciągać coraz większą liczbę przybyszów ze wschodu, zwłaszcza obywateli Ukrainy (Brzózka, Sowa 2016, Górny i in. 2019, Górny, van der Zwan 2024, Kałuża-Kopias 2025), w tym województwa łódzkie i śląskie. Oba te regiony charakteryzują się długą tradycją przemysłową, a w ostatnim ćwierćwieczu przeszły głębokie przemiany społeczno-gospodarcze, które przyczyniły się do spadku liczby ludności oraz restrukturyzacji rynków pracy. W tym kontekście imigracja z Ukrainy odgrywa coraz ważniejszą rolę, łagodząc niedobory siły roboczej i potencjalnie wspierając ożywienie gospodarcze tych regionów. Jednocześnie problematyka migracji, zwłaszcza w odniesieniu do publicznych form wsparcia, pozostaje w ich przypadku stosunkowo słabo rozpoznana empirycznie, szczególnie w porównaniu z takimi województwami, jak mazowieckie, wielkopolskie czy małopolskie. Znaczenie migracji ukraińskiej w województwach łódzkim i śląskim potwierdzają dane statystyczne. W latach 2015–2024 liczba zezwoleń na pobyt czasowy rosła średniorocznie (średnia geometryczna) o 36% w województwie łódzkim i 33% w śląskim, osiągając odpowiednio 16,5 tys. i 14,3 tys. zezwoleń (UdsC 2025). Ponadto w 2024 r. blisko 600 Ukraińców uzyskało pobyt stały w województwie łódzkim (5% wszystkich takich zezwoleń w Polsce), a ponad 1000 osób (7%) otrzymało status rezydenta długoterminowego UE, podczas gdy w województwie śląskim liczby te wyniosły odpowiednio 672 (6%) i 633 (4%). Według danych z grudnia 2025 r. dotyczących ochrony tymczasowej, w województwie łódzkim zarejestrowano 61 tys. aktywnych numerów PESEL należących do obywateli Ukrainy uprawnionych do wsparcia publicznego, a w śląskim 98 tys., co stanowiło odpowiednio 6% i 10% spośród 968 tys. zarejestrowanych w całej Polsce (Open Data 2025). Dodatkowo w 2024 r. wydano około 113 tys. zezwoleń na pracę dla Ukraińców w województwie łódzkim i 116,5 tys. w śląskim, z łącznej liczby 1,14 mln w skali kraju (WPSZ, 2025), co potwierdza ich istotną rolę na regionalnych rynkach pracy.

Wzrost liczby migrantów pociągnął za sobą konieczność wprowadzenia działań instytucjonalnych i społecznych mających na celu ułatwienie ich integracji. W odpowiedzi na nowe wyzwania instytucje publiczne oraz organizacje pozarządowe wdrożyły szereg programów wspierających proces adaptacji, obejmujących m.in. naukę języka polskiego, doradztwo zawodowe, pomoc w poszukiwaniu pracy czy wsparcie w dostępie do świadczeń społecznych. Szczególne znaczenie miały rozwiązania wprowadzone na mocy tzw. specustawy², która w uproszczony sposób regulowała kwestie pobytu i zatrudnienia obywateli Ukrainy. Dzięki niej migranci mogli podejmować pracę bez konieczności uzyskiwania zezwolenia,

² Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. 2022 poz. 583).

co ułatwiło ich szybkie włączenie się w rynek pracy, ale jednocześnie postawiło przed instytucjami rynku pracy i pomocy społecznej nowe zadania.

W efekcie instytucje te zostały zmuszone do rozszerzenia grona swoich beneficjentów o osoby często zmagające się z barierą językową, brakiem uznania kwalifikacji zawodowych czy niską znajomością realiów polskiego rynku pracy. W tym kontekście istotne stało się nie tylko ułatwienie dostępu do zatrudnienia, lecz także wspieranie migrantów w podejmowaniu pracy zgodnej z ich kwalifikacjami. Tego rodzaju działania mają na celu zachęcać do długookresowego osiedlania się cudzoziemców w Polsce, wzmacniać ich poczucie stabilności i sprzyjać ich aktywnemu udziałowi w życiu społecznym i gospodarczym kraju. W wymiarze ekonomicznym polityka integracyjna i działania na rzecz inkluzji imigrantów mają istotne znaczenie dla funkcjonowania rynku pracy oraz długofalowego rozwoju gospodarczego. Długofalowe włączanie cudzoziemców w struktury rynku pracy przyczynia się do zwiększenia wpływów podatkowych, wzrostu konsumpcji wewnętrznej oraz stabilizacji systemu ubezpieczeń społecznych (Maruszewski, Kaczmarczyk 2020, Greenwood 2021, Kałuża-Kopias 2023b, Strzelecki 2024, Strzelecki i in. 2025). W warunkach polskich szczególnie istotne jest to, że migranci w obecnej fazie cyklu migracyjnego częściej zasilają system ubezpieczeń społecznych poprzez składki, niż z niego korzystają w postaci świadczeń, co w krótkim okresie wywiera efekt stabilizujący na jego finanse (Dustmann, Frattini 2014, IBS 2022, NBP 2023, Strzelecki 2024). Należy jednak podkreślić, że efekt ten ma charakter przejściowy i zależy od struktury demograficznej oraz trajektorii migracyjnych. W dłuższej perspektywie część imigrantów nabędzie uprawnienia emerytalne, a część może opuścić kraj przed osiągnięciem wieku emerytalnego, co ogranicza trwałość pozytywnego salda dla systemu. W konsekwencji migracja nie stanowi rozwiązania problemu starzenia się ludności, może jednak istotnie łagodzić jego skutki poprzez poprawę relacji między liczbą osób pracujących a liczbą świadczeniobiorców, zwłaszcza w krótkim i średnim horyzoncie czasowym. Co więcej, imigranci często wnoszą do gospodarki nowe wzorce pracy, innowacyjność oraz kapitał kulturowy, co sprzyja internacjonalizacji i modernizacji polskich przedsiębiorstw, choć skala tych efektów pozostaje różnicowana w zależności od struktury kwalifikacyjnej migrantów oraz stopnia ich integracji na rynku pracy.

W rezultacie działania instytucjonalne wspierające integrację cudzoziemców, takie jak programy adaptacyjne, szkolenia językowe czy ułatwienia w dostępie do rynku pracy, mają znaczenie strategiczne nie tylko z perspektywy społecznej, ale również ekonomicznej. Stanowią one bowiem ważny element polityki zrównoważonego rozwoju, przyczyniający się do długoterminowej stabilności gospodarczej i społecznej państwa.

Celem artykułu jest analiza wpływu wsparcia instytucjonalnego na możliwości podejmowania zatrudnienia zgodnego z kwalifikacjami zawodowymi przez obywateli Ukrainy w województwach łódzkim i śląskim³.

³ Zarówno Ukraińców, którzy przyjechali do regionów przed wybuchem pełnoskalowej wojny w Ukrainie (przed lutym 2022 r.), jak i uchodźców wojennych.

W badaniu podjęto próbę identyfikacji form wsparcia instytucjonalnego zwiększających szanse na zatrudnienie adekwatne do posiadanych kompetencji. Analizie poddano zarówno migrantów przedwojennych, jak i przymusowych, pokazując, jak różne konteksty przyjazdu wpływają na znalezienie pracy zgodnie z kwalifikacjami.

W tym celu wykorzystano model regresji logistycznej, w którym zmiennymi objaśniającymi były różne formy otrzymanego wsparcia w poszczególnych regionach. Wyniki analizy pozwalają lepiej zrozumieć mechanizmy sprzyjające zawodowej integracji migrantów oraz różnice w skuteczności wsparcia instytucjonalnego pomiędzy regionami.

Wsparcie instytucjonalne Ukraińców na rynku pracy w Polsce przed i po 2022 r.

Przed 2022 r. wsparcie instytucjonalne obywateli Ukrainy na polskim rynku pracy opierało się głównie na obowiązujących procedurach dotyczących zatrudniania cudzoziemców. Ukraińcy mogli podejmować pracę na podstawie zezwoleń na pracę, oświadczeń o powierzeniu pracy cudzoziemcowi lub zezwoleń sezonowych⁴. Działania instytucji publicznych, takich jak powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy, koncentrowały się na pośrednictwie pracy, doradztwie zawodowym i organizowaniu szkoleń, jednak wsparcie to miało ograniczony zasięg i charakter formalny (AstramowiczLeyk i in. 2022). Organizacje pozarządowe pełniły rolę uzupełniającą, oferowały kursy językowe, pomoc prawną i integracyjną, ale ich działalność była często rozproszona i zależna od projektów finansowanych z grantów. Dostęp Ukraińców do pomocy społecznej był ograniczony i uzależniony od statusu pobytowego⁵, co utrudniało pełną integrację zawodową i społeczną (Duszczyk i in. 2022).

Punktem przełomowym stał się rok 2022, kiedy w wyniku agresji Rosji na Ukrainę Polska przyjęła miliony uchodźców. W odpowiedzi rząd wprowadził tzw. specustawę z 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy, która znacząco uprościła legalizację pobytu i otworzyła szeroki dostęp obywateli Ukrainy do rynku pracy⁶. Dzięki temu mogli oni podejmować zatrudnienie bez konieczności uzyskiwania odrębnych zezwoleń, co pozwoliło na szybkie włączenie dużej grupy uchodźców do życia zawodowego (Postek 2025). Publiczne służby zatrudnienia (PUP i WUP) rozszerzyły swoją ofertę o punkty informacyjne, doradztwo w języku ukraińskim, kursy językowe i szkolenia zawodowe. Równocześnie ośrodki pomocy społecznej zapewniały wsparcie materialne, pomoc w uzyskaniu numeru PESEL, świadczenia pieniężne oraz opiekę nad dziećmi (Strzelecki 2025).

⁴ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2004 nr 99, poz. 1001 z późn. zm.).

⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2004 nr 64, poz. 593 z późn. zm.).

⁶ Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. 2022 poz. 583).

Dużą rolę odegrały również organizacje pozarządowe, które dzięki wsparciu finansowemu państwa i funduszy międzynarodowych uruchomiły liczne programy integracyjne i aktywizacyjne. Prowadziły one doradztwo zawodowe, warsztaty językowe, kursy kwalifikacyjne i działania mające na celu integrację społeczną uchodźców⁷. Wsparcie to uzupełniały samorządy lokalne, które tworzyły centra pomocy, organizowały miejsca zakwaterowania i wspierały adaptację zawodową przy współpracy z pracodawcami⁸.

Po 2022 r. wsparcie instytucjonalne dla Ukraińców stało się bardziej kompleksowe i zróżnicowane. Współpraca pomiędzy urzędami pracy, ośrodkami pomocy społecznej i organizacjami pozarządowymi pozwoliła stworzyć zintegrowany system pomocy obejmujący zarówno aspekty prawne, socjalne, jak i zawodowe (ShelestSzumilas 2024). Dzięki temu większość uchodźców szybko podjęła pracę, co przyczyniło się do ich samodzielności i zmniejszenia obciążenia systemu pomocy społecznej (Postek 2025).

Mimo pozytywnych efektów nadal istnieją wyzwania, takie jak bariery językowe, trudności w uznawaniu kwalifikacji zawodowych, ograniczony dostęp do opieki nad dziećmi czy ryzyko zatrudnienia w sektorach niskopłatnych (Gromadzki, Lewandowski, 2023).

Migranci na rynku pracy: (nie)zgodność zatrudnienia z kwalifikacjami – przegląd badań

Jednym z kluczowych wyzwań integracji migrantów na rynku pracy jest zapewnienie zgodności ich zatrudnienia z posiadanymi kwalifikacjami. W Polsce, podobnie jak w innych krajach przyjmujących migrantów, zjawisko nadkwalifikacji (overqualification) oraz niedopasowania kompetencji (skills mismatch) jest szeroko rozpowszechnione. Migranci, mimo często wysokiego poziomu wykształcenia i bogatego doświadczenia zawodowego, nierzadko wykonują prace poniżej swoich kwalifikacji, co skutkuje niewykorzystaniem ich potencjału i osłabia efektywność integracji społeczno-ekonomicznej.

Zjawisko nadkwalifikacji migrantów potwierdzają również badania międzynarodowe. Według raportu OECD (Settling In 2018), ponad jedna trzecia wysoko wykwalifikowanych migrantów w krajach OECD pracuje poniżej swojego poziomu kwalifikacji, a w przypadku osób z wykształceniem zdobytym poza krajem przyjmującym odsetek ten wzrasta do 42%. Podobne wnioski przedstawiają Huber i in. (2020), wskazując, że niedopasowanie kwalifikacji migrantów prowadzi do ograniczonej produktywności i niewykorzystania ich potencjału na

⁷ Poland NGO Reports 2023. Integration and support programs for Ukrainian refugees in Poland (<https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2024/03/Uchodzcy-z-Ukrainy-eng.pdf>; dostęp: 10.10.2025).

⁸ European Commission 2025. New employment law and integration programmes for migrants – Poland, EU Home Affairs (https://home-affairs.ec.europa.eu/news/new-employment-law-and-integration-programmes-migrants-poland-2025-10-29_en; dostęp: 10.10.2025).

europiejskim rynku pracy. Zjawisko to ma nie tylko konsekwencje indywidualne, lecz również gospodarcze, ponieważ niewykorzystane umiejętności migrantów ograniczają korzyści płynące z ich zatrudnienia.

W badaniach przeprowadzonych w Niemczech (Kracke, Klug 2021) podkreślono rolę kapitału społecznego w procesie zatrudnienia migrantów. Wyniki wskazują, że osoby korzystające głównie z nieformalnych kanałów poszukiwania pracy (np. sieci rodzinne, znajomości) są bardziej narażone na zatrudnienie poniżej swoich kwalifikacji.

Analizy dotyczące drugiego pokolenia migrantów w Szwecji (Wooseong 2024) pokazują, że ryzyko nadkwalifikacji dotyka również tę grupę. Sugeruje to, że wyzwania związane z niedopasowaniem kwalifikacji mogą mieć charakter długofalowy i przenosić się na kolejne generacje.

Duszczuk i Matuszczyk (2018) wskazują, że znaczna część cudzoziemców zatrudniana w Polsce pracuje w sektorach niskopłatnych i niewymagających wysokich kwalifikacji, takich jak budownictwo, transport czy opieka. Choć powyżsi autorzy nie analizują bezpośrednio stopnia zgodności kwalifikacji, sugerują istnienie strukturalnego niedopasowania na rynku pracy. Do podobnych wniosków dochodzą Polkowska i Filipek (2019), badając legalnie zatrudnionych Ukraińców. Wskazują oni, że wielu z nich pracuje w niestabilnych warunkach, często w zawodach nieodpowiadających ich kompetencjom.

Bardziej szczegółową analizę zawierają badania Kubiciel-Lodzińskiej i in. (2023), które potwierdziły, że wykwalifikowani uchodźcy z Ukrainy, na przykład lekarze, inżynierowie czy informatycy, często podejmują pracę w zawodach niewymagających wysokich kwalifikacji. Autorzy wskazują, że przyczyną takiego stanu rzeczy są bariery systemowe, w tym językowe, trudności w uznawaniu dyplomów oraz brak odpowiedniego wsparcia integracyjnego. Podobne wnioski wynikają z analizy postaw pracodawców, którzy postrzegają migrantów jako bardziej dyspozycyjnych i tańszych pracowników, co sprzyja ich zatrudnieniu w sektorach niskokwalifikowanych (Kubiciel-Lodzińska, Maj 2017). Najnowsze polskie badania potwierdzają te obserwacje. Według raportu Instytutu Badań Strukturalnych (Lewandowski i in. 2025), około 40% uchodźców z Ukrainy zatrudnionych w Polsce wykonuje prace poniżej swoich kwalifikacji. Zjawisku temu towarzyszy tzw. degradacja zawodowa (occupational downgrading), przejście z zawodów specjalistycznych do rutynowych, niewymagających wyższego wykształcenia. Wpływa to negatywnie nie tylko na rozwój zawodowy migrantów, lecz także na ich motywację do długotrwałej integracji w Polsce.

Regionalne przesunięcia w zatrudnieniu cudzoziemców w Polsce po 2004 roku

W pierwszej dekadzie po przystąpieniu naszego kraju do UE najatrakcyjniejszym miejscem pracy dla imigrantów było województwo mazowieckie, głównie Warszawa i gminy wokół niej (Górny i in. 2019, Górny, Śleszyński 2019). W miarę jak

możliwości zatrudnienia w tradycyjnie najatrakcyjniejszych regionach, takich jak Mazowsze, Małopolska czy Wielkopolska – zaczęły się wyczerpywać, coraz większym zainteresowaniem migrantów zaczęły cieszyć się inne części kraju (Brzózka, Sowa 2016, Kałuża-Kopias 2021, 2023a, Górny, van der Zwan 2024). Szczególną dynamikę napływu imigrantów zarobkowych odnotowano w województwach łódzkim i śląskim, które w ostatnich latach stały się nowymi miejscami zatrudnienia cudzoziemców (Kałuża-Kopias 2025). Województwa łódzkie i śląskie odnotowały jeden z najwyższych wzrostów migracji zarobkowej, mierzonej liczbą wydawanych zezwoleń na pracę (Kałuża-Kopias 2020, 2023a). W 2024 r. wydano około 600 zezwoleń w województwie łódzkim i ponad 400 w śląskim (spośród 4000 wydanych obywatelom Ukrainy i 323 000 wszystkim cudzoziemcom). Ponadto w tych regionach przyznano odpowiednio 14 000 i 17 000 oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi (na 136 000 w skali kraju). Równocześnie oba regiony przyjęły znaczną liczbę uchodźców z Ukrainy, którzy aktywnie włączali się w lokalne rynki pracy. W 2024 r. w każdym z tych województw niemal 100 tys. uchodźców zostało zarejestrowanych jako osoby pracujące, co stanowiło około 10% wszystkich zarejestrowanych w Polsce Ukraińców (WPSZ 2025). Co więcej, według danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, około 800 tys. obywateli Ukrainy odprowadzało w 2024 r. składki do systemu ubezpieczeń społecznych, z czego ponad 53 tys. mieszkało w województwie łódzkim, a ponad 72 tys. w śląskim (ZUS 2025).

Mimo rosnącego zróżnicowania migrantów zarobkowych, Ukraińcy pozostają największą grupą, zatrudnioną głównie w sektorach dotkniętych poważnymi niedoborami pracowników, takich jak budownictwo, przemysł wytwórczy, transport i usługi domowe, co podkreśla ich komplementarną rolę w polskiej gospodarce (Dudek i in. 2023).

W dalszej części artykułu migrantów, którzy przybyli do Polski, uciekając przed wojną nazywać będziemy migrantami przymusowymi.

Dane i metoda badawcza

Przytoczone w poprzednim punkcie badania wskazują, że problem niedopasowania kwalifikacji migrantów do wykonywanej pracy ma charakter systemowy i wielowymiarowy. Nasuwa się pytanie, ilu Ukraińców pracuje zgodnie ze swoimi kwalifikacjami w obu badanych regionach? Czy wsparcie instytucjonalne zwiększa szanse pracy zgodnie z posiadanymi przez nich kwalifikacjami? W jaki sposób różnią się pod tym względem migranci przedwojenni i uchodźcy wojenni?

Do odpowiedzi na te pytania wykorzystano dane pochodzące z badania przeprowadzonego wśród obywateli Ukrainy mieszkających jesienią 2024 r. w województwach łódzkim i śląskim. Zastosowanym narzędziem była ankieta online, dostępna w trzech językach: ukraińskim, polskim i rosyjskim. Wzięli w niej udział migranci, którzy przyjechali do Polski zarówno przed wybuchem wojny, jak i po. W sumie badanie objęło 680 Ukraińców, z czego 408 to uchodźcy wojenni (60%), a 272 to migranci przedwojenni (40%).

Do rekrutacji uczestników zastosowano różne strategie: ogłoszenia publikowano w dużych zakładach pracy i obiektach zbiorowego zakwaterowania; lokalne instytucje publiczne oraz organizacje pozarządowe pomagały w dystrybucji ankiety wśród swoich beneficjentów; była ona także promowana w ukraińskich mediach społecznościowych, aby dotrzeć do osób pozostających poza formalnymi strukturami wsparcia. Wykorzystano również metodę „kuli śnieżnej”, prosząc respondentów o udostępnianie ankiety w swoich sieciach społecznych. Kwestionariusz online zawierał ponad 60 pytań (głównie zamkniętych) dotyczących doświadczeń migrantów w Polsce. Udział w badaniu był dobrowolny i anonimowy, z możliwością wycofania się na każdym etapie. Badanie przeprowadzono zgodnie z zasadami etyki badań społecznych oraz wymogami RODO.

Pomimo znacznej liczby uzyskanych odpowiedzi badanie miało pewne ograniczenia, wynikające głównie z doboru celowego próby. Z uwagi na brak precyzyjnych danych dotyczących profilu społeczno-demograficznego Ukraińców w Polsce, próby tej nie można uznać za w pełni reprezentatywną (tab. 1). W obu analizowanych regionach wśród respondentów dominowały kobiety, niezależnie od momentu przyjazdu do Polski. Respondenci byli stosunkowo młodzi, migranci przedwojenni byli młodsi o około 5% od migrantów przymusowych w obu województwach. Ukraińcy charakteryzowali się również wysokim poziomem wykształcenia, zwłaszcza wśród uchodźców wojennych. W przeciwieństwie do migrantów przedwojennych, którzy mieli możliwość podniesienia kwalifikacji i zdobycia wykształcenia w Polsce, większość uchodźców ukończyła edukację w Ukrainie. Podczas gdy w województwie łódzkim wielu Ukraińców posiadało wykształcenie wyższe, w województwie śląskim migranci przedwojenni częściej legitymowali się wykształceniem zawodowym lub średnim.

Tabela 1. Podstawowe charakterystyki demograficzne respondentów (%)

Kategoria	Województwo łódzkie		Województwo śląskie		Ogółem (n = 680)
	migranci przedwojenni (n = 147)	migranci przymusowi (n = 264)	migranci przedwojenni (n = 122)	migranci przymusowi (n = 147)	
Płeć (%)					
Kobieta	70,0	76,0	55,2	76,4	69,4
Mężczyzna	30,0	24,0	44,8	23,6	30,6
Wiek (średnia arytmetyczna)					
	31,7	33,3	36,1	37,9	34,8
Wykształcenie (%)					
Podstawowe	3,4	2,6	4,0	4,2	3,6
Średnie	31,9	30,7	36,0	20,1	29,7
Zawodowe	17,1	11,4	36,0	16,7	20,3
Policealne zawodowe	10,2	7,9	3,2	6,9	7,1
Wyższe	37,4	47,4	20,8	52,1	39,4
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: obliczenia własne.

Biorąc pod uwagę zróżnicowanie społeczno-demograficzne między dwiema grupami ukraińskich migrantów, celem analizy było zidentyfikowanie form wsparcia instytucjonalnego (takich jak pomoc w znalezieniu pracy, kursy zawodowe, nauka języka polskiego), które sprzyjają lub utrudniają im zatrudnienie zgodnie z kwalifikacjami zawodowymi. W kwestii zróżnicowania społeczno-demograficznego między migrantami przed- i powojennymi różnice są wyraźniejsze w województwie śląskim, natomiast w województwie łódzkim struktury demograficzno-społeczne obu grup pozostają w dużej mierze zbieżne, co pozwala traktować je jako relatywnie jednorodną populację⁹.

Kompleksowa analiza wsparcia instytucjonalnego Ukraińców w zatrudnieniu na polskim rynku pracy wymagała zastosowania modelu ekonometrycznego pozwalającego na ocenę jednoczesnego wpływu wielu form wsparcia, które mają znaczenie dla zatrudnienia zgodnie z kwalifikacjami. W związku z czym do analizy szansy zatrudnienia zgodnie z kwalifikacjami Ukraińców w regionach łódzkim i śląskim wybrano model regresji logistycznej (logitowy)¹⁰. Ponieważ te same formy wsparcia instytucjonalnego mogą działać w różny sposób w różnych grupach imigrantów, oszacowane zostały oddzielnie modele dla migrantów przymusowych i migrantów, którzy napłynęli do Polski przed wybuchem pełnoskalowej wojny w 2022 r. (przedwojennych).

Wyniki analizy

Badanie ujawniło wyraźne różnice w aktywności zawodowej pomiędzy migrantami przedwojennymi a przymusowymi w obu badanych województwach (tab. 2). Ogółem 53,38% respondentów było zatrudnionych, przy czym migranci przedwojenni wykazywali wyższy poziom zatrudnienia – 56,46% w województwie łódzkim oraz 78,40% w śląskim – w porównaniu z uchodźcami wojennymi (odpowiednio 39,0% i 54,8%).

Prowadzenie własnej działalności gospodarczej było rzadkością wśród wszystkich grup (2,5%), choć nieco częściej występowało wśród migrantów przedwojennych z województwa łódzkiego. Stosunkowo wielu uchodźców w tym regionie (24,24%) studiowało (grupa ta była nadreprezentowana w próbie), a część łączyła naukę z pracą, co można tłumaczyć niedawnym przyjazdem i koniecznością

⁹ W województwie łódzkim współczynniki podobieństwa struktur dla płci i wykształcenia między migrantami przedwojennymi i przymusowym wynoszą odpowiednio 94% i 90%. Jednocześnie zróżnicowanie między województwami jest większe w przypadku migrantów przedwojennych (np. dla płci 85,2%), podczas gdy wśród migrantów przymusowych jest ono niemal nieistotne (99,6%). W odniesieniu do wykształcenia wartości te wynoszą odpowiednio 76% i 88%, co wskazuje na nieco większe, choć nadal umiarkowane, różnice między grupami.

¹⁰ Funkcja logistyczna używana jest dość często z uwagi na pewne wygodne własności matematyczne i stosunkową łatwość interpretacji otrzymanych wyników. Istnieje kilka innych podejść, w których o rozkładzie prawdopodobieństwa zakłada się, że ma postać normalną (modele probit), funkcji Weibulla czy komplementarnej funkcji log-log. Brakuje wytycznych co do właściwego postępowania przy wyborze konkretnego rozkładu, choć dla najczęściej używanych modeli logit i probit różnice w oszacowaniach i predykcji są w praktyce nieznaczne (por. Greene 2002, Gruszczyński 2012).

Tabela 2. Status zatrudnienia respondentów w Polsce (%)

Charakterystyki	Województwo łódzkie – migranci przedwojenni (n = 147)	Województwo łódzkie – migranci przymusowi (n = 264)	Województwo śląskie – migranci przedwojenni (n = 125)	Województwo śląskie – migranci przymusowi (n = 144)
Pracuję	56,5	39,0	78,4	54,8
Prowadzę działalność gospodarczą	6,8	0,4	3,2	1,4
Studiuję	13,5	24,2	6,4	4,2
Pracuję i studiuję	14,3	12,9	4,0	5,6
Prowadzę działalność gospodarczą i studiuję	0,7	1,5	0,0	0,0
Nie pracuję	8,2	22,0	8,0	34,0
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: obliczenia własne.

dostosowania kwalifikacji. Z kolei uchodźcy częściej pozostawali bierni zawodowo, 21,97% w województwie łódzkim i 34,03% w śląskim, podczas gdy wśród migrantów przedwojennych odsetek ten wynosił około 8%.

Wielu Ukraińców w Polsce pracuje poniżej swoich kwalifikacji i wcześniejszego doświadczenia zawodowego (Kubiciel-Lodzińska i in. 2023, Zyzik i in. 2023). Według ekspertów Narodowego Banku Polskiego (Dudek i in.. 2024), aż 51% migrantów przedwojennych oraz 37% uchodźców wykonywało prace niewymagające wysokich kwalifikacji. Podobne tendencje odnotowano w przeprowadzonym badaniu (tab. 3), wśród migrantów przedwojennych w województwie śląskim aż 30,4% respondentów deklaroowało, że pracuje w tym samym zawodzie, co przed przyjazdem do Polski, podczas gdy w województwie łódzkim odsetek ten wyniósł

Tabela 3. Sytuacja zawodowa Ukraińców w Polsce w porównaniu z tą w Ukrainie lub innym kraju (%)

Zgodność wykonywanej pracy z kwalifikacjami	Województwo łódzkie		Województwo śląskie	
	migranci przedwojenni (n = 147)	migranci przymusowi (n = 264)	migranci przedwojenni (n = 125)	migranci przymusowi (n = 144)
Nie ma większych różnic, pracuję w tym samym zawodzie	21,7	19,0	30,4	22,9
W Polsce mam inną pracę, ale nie pracuję poniżej swoich kwalifikacji	24,5	8,7	24,0	11,1
W Polsce mam inną pracę i pracuję poniżej swoich kwalifikacji	10,9	17,8	14,4	16,0
Nie dotyczy mnie to – nie pracowałem/am przed przyjazdem do Polski	21,1	8,3	16,8	10,4
Obecnie nie pracuję	21,8	46,2	14,4	38,2
Brak danych				1,4
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: obliczenia własne.

21,7%. Z kolei zmianę zawodu bez utraty kwalifikacji odnotowano u około jednej czwartej badanych w obu regionach (24,5% w łódzkim i 24% w śląskim). Oznacza to, że znaczna część migrantów przedwojennych zdołała utrzymać swoją pozycję zawodową mimo zmiany kraju zatrudnienia, co potwierdzają wcześniejsze obserwacje dotyczące elastyczności zawodowej migrantów o dłuższym stażu pobytu (Kahanec, Zaiceva 2020).

W przypadku migrantów przymusowych sytuacja zawodowa kształtuje się mniej korzystnie. Jedynie 19% respondentów z województwa łódzkiego oraz 22,9% ze śląskiego pracuje w tym samym zawodzie co w Ukrainie, natomiast praca poniżej kwalifikacji dotyczy odpowiednio 17,8% i 16% badanych. Zmiana zawodu bez obniżenia kwalifikacji występuje znacznie rzadziej (8,7% w łódzkim i 11,1% w śląskim), co potwierdza większe trudności uchodźców wojennych w dostosowaniu się do polskiego rynku pracy (Dustmann, Fasani 2016, OECD 2022).

Szczególnie istotnym wskaźnikiem jest poziom bierności zawodowej. Wśród migrantów przymusowych 46,2% w województwie łódzkim oraz 38,2% w śląskim deklaroowało, że obecnie nie pracuje, podczas gdy wśród migrantów przedwojennych odsetki te były znacznie niższe (21,8% i 14,4%). Zjawisko to jest zgodne z koncepcją tzw. *refugee gap* – różnicy w poziomie zatrudnienia między uchodźcami a innymi grupami migrantów, która zwykle zmniejsza się w czasie wraz z wdrażaniem skutecznych polityk integracyjnych (Conner 2010, Bevelander 2016, Bakker i in. 2017).

Warto również zwrócić uwagę, że większy odsetek migrantów przedwojennych niż przymusowych deklaroował brak wcześniejszego doświadczenia zawodowego przed przyjazdem do Polski (21,1% vs 8,3% w łódzkim; 16,8% vs 10,4% w śląskim). Może to sugerować, że część uchodźców wojennych posiadała już doświadczenie zawodowe zdobyte w Ukrainie, lecz nie mogła go w pełni wykorzystać na polskim rynku pracy, m.in. z powodu ograniczeń językowych, braku uznania kwalifikacji czy konieczności opieki nad dziećmi (Brzozowski 2023, Chmielewska-Kalińska i in. 2023).

Badania wskazują, że dostęp do usług wspierających proces zatrudnienia – takich jak kursy językowe, pomoc w znalezieniu pracy czy przekwalifikowaniu – istotnie ułatwia integrację migrantów. Bevelander i Pendakur (2014) wykazali, że uchodźcy korzystający z kompleksowych form pomocy szybciej i skuteczniej adaptują się w kraju przyjmującym niż migranci pozbawieni takiego wsparcia. Aby ocenić, jakiego rodzaju wsparcie zwiększa szansę zatrudnienia zgodnie z kwalifikacjami, migrantów z Ukrainy zapytano o pomoc otrzymaną od władz lokalnych.

Analiza danych dotyczących korzystania z pomocy instytucji publicznych przez migrantów ukraińskich w województwach łódzkim i śląskim wskazuje na wyraźne różnice między migrantami przedwojennymi a przymusowymi, zarówno pod względem zakresu, jak i częstotliwości korzystania ze wsparcia (tab. 4). Jednocześnie zasadność tego rozróżnienia znajduje dodatkowe potwierdzenie w analizie podobieństwa struktur korzystania z pomocy między badanymi regionami: wartości współczynnika podobieństwa struktur wskazują na umiarkowany poziom zbieżności, przy czym dla migrantów przedwojennych wynosi on 67,1%, a dla

migrantów przymusowych 70,7%. Sugeruje to, że mimo widocznych różnic między analizowanymi grupami rozkłady form wsparcia w obu województwach pozostają relatywnie zbliżone, nieco bardziej w przypadku migrantów przymusowych.

Tabela 4. Formy wsparcia ze strony instytucji publicznych w Polsce (możliwość wskazania wielu odpowiedzi; %)

Rodzaj udzielonego wsparcia	Województwo łódzkie		Województwo śląskie	
	migranci przedwojenni (n = 147)	migranci przymusowi (n = 264)	migranci przedwojenni (n = 125)	migranci przymusowi (n = 144)
Pomoc w znalezieniu pracy	15,0	15,5	20,0	26,4
Pomoc w przekwalifikowaniu zawodowym (kursy zawodowe)	6,8	8,0	7,2	9,7
Nauka języka polskiego	24,5	34,5	28	32,6
W ogóle nie korzystałem/am z takiego wsparcia	35,4	22	20,8	14,6

Źródło: obliczenia własne.

Najczęściej wskazywanym typem pomocy była nauka języka polskiego, z której skorzystało 24,5% migrantów przedwojennych i 34,5% przymusowych w województwie łódzkim oraz 28% i 32,6% w śląskim. Dane te potwierdzają, że kompetencje językowe uznawane są przez samych migrantów za istotny warunek integracji społeczno-zawodowej (Bevelander, Pendakur 2014, Kohlenberger i in. 2023). Szkolenia językowe były szczególnie popularne wśród uchodźców, co można wiązać z ich krótszym okresem pobytu w Polsce i większą potrzebą adaptacji kulturowej.

Nieco rzadziej korzystano z pomocy w znalezieniu pracy – w województwie łódzkim 15% migrantów przedwojennych i 15,5% przymusowych, a w śląskim odpowiednio 20% i 26,4%. Wsparcie to mogło obejmować pośrednictwo pracy, doradztwo zawodowe czy dostęp do lokalnych urzędów pracy. Wysokie wskaźniki w regionie śląskim mogą wynikać z bardziej rozwiniętego rynku pracy i szerszej oferty instytucjonalnej (Dudek i in. 2024).

Pomoc w przekwalifikowaniu zawodowym (kursy zawodowe) wskazało relatywnie niewielu respondentów – od 6,8 do 9,7%, co może świadczyć o ograniczonej dostępności takich programów lub o niskiej świadomości migrantów w zakresie możliwości uczestnictwa. W literaturze podkreśla się, że szkolenia zawodowe stanowią istotny element polityki integracyjnej, umożliwiając uchodźcom i migrantom podjęcie zatrudnienia zgodnego z kwalifikacjami (Bevelander 2016, OECD 2022).

Warto zaznaczyć, że znaczna część migrantów w ogóle nie korzystała z żadnych form wsparcia instytucjonalnego. W województwie łódzkim deklarowało to 35,4% migrantów przedwojennych i 22% przymusowych, natomiast w śląskim odpowiednio 20,8% i 14,6%. Wyniki te mogą wskazywać na samowystarczalność części migrantów, zwłaszcza tych, którzy osiedlili się w Polsce przed 2022 r. i zbudowali własne sieci wsparcia społecznego (Brzozowski 2023).

Sprawdźmy zatem, czy otrzymane wsparcie instytucjonalne w zakresie rynku pracy zwiększało szansę na zatrudnienie zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami. W tym celu wykorzystano modele regresji logistycznej objaśniające fakt zatrudnienia zgodnie z kwalifikacjami. Wyniki regresji przedstawione zostały w tabeli 5.

Tabela 5. Rezultaty analizy z użyciem modelu regresji logistycznej wyjaśniającego szansę zatrudnienia migrantów ukraińskich zgodnie z kwalifikacjami zawodowymi w województwach łódzkim i śląskim (ilorazy szans wraz z istotnością statystyczną¹)

Rodzaj udzielonego wsparcia	Województwo łódzkie		Województwo śląskie	
	migranci przedwojenni	migranci przymusowi	migranci przedwojenni	migranci przymusowi
Pomoc w znalezieniu pracy (ref. brak w wsparcia w tym zakresie)	-	-	-	9,936**
Pomoc w przekwalifikowaniu zawodowym (kursy zawodowe) (ref. brak w wsparcia w tym zakresie)	-	1,848*	-	-
Nauka języka polskiego (ref. brak w wsparcia w tym zakresie)	2,458**	1,785*	3,113**	1,024*

Źródło: obliczenia własne.

¹ Wartości ilorazów szans bycia zatrudnionym zgodnie z kwalifikacjami: mniejsze od jedności oznaczają, że dana pomoc zmniejszała prawdopodobieństwo zatrudnienia, a wartości wyższe od jedności oznaczają zwiększenie prawdopodobieństwa zatrudnienia w porównaniu z osobami z grup referencyjnych, które z takiego wsparcia nie skorzystały.

* wartości istotne statystycznie na poziomie istotności $\leq 0,1$ – zmienne nieistotne statystycznie.

** wartości istotne statystycznie na poziomie istotności $\leq 0,05$.

Analiza wskazuje, że dostęp do określonych form wsparcia instytucjonalnego istotnie zwiększał szanse ukraińskich migrantów na podjęcie zatrudnienia zgodnego z ich kwalifikacjami zawodowymi w województwach łódzkim i śląskim. Szczególnie wyraźny był pozytywny wpływ uczestnictwa w kursach języka polskiego, a w mniejszym stopniu także kursach zawodowych oraz pomocy w znalezieniu pracy.

W obu regionach dobra znajomość języka polskiego oraz udział w zorganizowanych kursach językowych istotnie zwiększały prawdopodobieństwo zatrudnienia zgodnego z kwalifikacjami – w województwie łódzkim odpowiednio 2,46-krotnie dla migrantów przedwojennych i 1,79-krotnie dla migrantów przymusowych, natomiast w województwie śląskim 3,11-krotnie dla migrantów przedwojennych i 1,02-krotnie dla migrantów przymusowych. Wyniki te są zgodne z wcześniejszymi badaniami (Bevelander, Pendakur 2014, Bevelander 2016), które podkreślają, że znajomość języka kraju przyjmującego stanowi jeden z najważniejszych czynników integracji zawodowej migrantów.

W województwie łódzkim dodatkowym czynnikiem sprzyjającym zatrudnieniu zgodnemu z kwalifikacjami w przypadku uchodźców wojennych okazały się kursy przekwalifikowujące, które zwiększały szanse zatrudnienia o około 1,85

raza ($p \leq 0,1$). Wynik ten potwierdza wnioski płynące z innych badań (m.in. de Vroome, van Tubergen 2014, OECD 2022), zgodnie z którymi inwestycje w rozwój kompetencji i kwalifikacji zawodowych migrantów znacząco poprawiają ich pozycję na rynku pracy oraz ograniczają ryzyko dekwalfikacji. Kursy te pozwalają dostosować kompetencje migrantów do lokalnych potrzeb gospodarczych, co szczególnie w regionach o zróżnicowanej strukturze przemysłowej, takich jak województwo łódzkie, odgrywa znaczącą rolę.

Z kolei w województwie śląskim istotny wpływ na poprawę zgodności zatrudnienia z kwalifikacjami wśród migrantów przymusowych wykazała pomoc w znalezieniu pracy – osoby korzystające z tej formy wsparcia miały blisko dziesięciokrotnie większe szanse na zatrudnienie zgodne z kwalifikacjami (iloraz szans 9,936; $p \leq 0,05$). Wynik ten wskazuje na wysoką skuteczność działań aktywizacyjnych prowadzonych przez lokalne instytucje rynku pracy i organizacje pozarządowe. Jak zauważają Bevelander i Pendakur (2014), skuteczność systemu wsparcia integracyjnego zależy nie tylko od jego zakresu, ale także od dopasowania oferowanych usług do rzeczywistych potrzeb migrantów oraz lokalnych warunków rynku pracy.

Wyniki te wskazują, że choć struktura wsparcia instytucjonalnego w Polsce jest zróżnicowana regionalnie, jego adekwatne zastosowanie może realnie przyczynić się do poprawy sytuacji zawodowej obywateli Ukrainy. Jest to szczególnie istotne w kontekście polityki migracyjnej państwa, która, jak zauważa Strzelecki (2024), powinna koncentrować się nie tylko na ilościowym włączeniu migrantów w rynek pracy, lecz przede wszystkim na jakości ich zatrudnienia, zgodnym z posiadanym potencjałem zawodowym.

Podsumowanie i wnioski

Przegląd literatury przedmiotu pokazał, że zjawisko pracy migrantów poniżej kwalifikacji jest powszechne i złożone. W Polsce badania wskazują na obecność niedopasowania, które często związane jest z niestabilnymi warunkami zatrudnienia oraz sektorami zgłaszającymi zapotrzebowanie na pracowników nisko wykwalifikowanych. Jednocześnie doświadczenia z innych krajów UE podkreślają rolę kapitału społecznego, długości pobytu jako ważnych czynników wpływających na tę sytuację.

Warto zauważyć, że rynek pracy w Polsce posiada cechy strukturalne, które mogą utrudniać migrantom pełne wykorzystanie kwalifikacji, podobnie jak obserwuje się to w przypadku rodzimych pracowników, gdzie również występuje zjawisko nadkwalifikacji. Oznacza to, że działania integracyjne powinny uwzględnić zarówno specyfikę migracyjną, jak i uwarunkowania krajowego rynku pracy.

Pomimo pozytywnych efektów włączenia Ukraińców w polski rynek pracy utrzymują się problemy z niedopasowaniem kwalifikacji, barierami językowymi i uznawalnością dyplomów. Wyniki badania wskazują, że skuteczne wsparcie instytucjonalne powinno być długofalowe, zindywidualizowane i dostosowane do potrzeb uchodźców oraz migrantów ekonomicznych.

Analiza potwierdziła, że integracja zawodowa migrantów z Ukrainy w Polsce ma charakter złożony i jest silnie determinowana zarówno indywidualnymi kompetencjami, jak i dostępem do wsparcia instytucjonalnego. Wyniki badania wskazują, że znajomość języka kraju przyjmującego stanowi istotny komponent kapitału ludzkiego, który w znaczący sposób warunkuje efektywność dopasowania pracownika do rynku pracy. Jednocześnie należy uwzględnić potencjalny problem odwrotnej zależności przyczynowej. Relacja między znajomością języka a zatrudnieniem zgodnym z kwalifikacjami może mieć charakter endogeniczny: szczególnie w przypadku migrantów, którzy przyjeżdżają głównie w celach zarobkowych. Mogą oni wykazywać większą skłonność do inwestowania w naukę języka polskiego już na wczesnym etapie pobytu. W takim ujęciu poziom kompetencji językowych może częściowo odzwierciedlać wcześniejsze intencje migracyjne oraz orientację na trwałą integrację na rynku pracy, a nie stanowić wyłącznie egzogenicznego czynnika determinującego wynik zatrudnienia zgodnie z kwalifikacjami.

Kursy językowe i zawodowe, urządzone przez instytucje publiczne lub organizacje pozarządowe, znacząco podnoszą możliwości zatrudnienia, zwłaszcza w przypadku migrantów przymusowych, którzy częściej napotykają bariery formalne i komunikacyjne.

Wyniki regresji logistycznej potwierdziły także regionalne zróżnicowanie skuteczności poszczególnych form wsparcia, co wskazuje, że polityka integracyjna powinna być dostosowana do lokalnych uwarunkowań gospodarczych i struktury zatrudnienia. Jednocześnie w przypadku województwa łódzkiego obserwowane różnice wynikają w większym stopniu z charakteru wsparcia instytucjonalnego niż z różnic demograficznych, ze względu na wysokie podobieństwo struktur badanych grup.

Istotnym wnioskiem jest także potrzeba dalszego rozwijania kompleksowych instrumentów wsparcia dla uchodźców wojennych, którzy częściej niż migranci przedwojenni napotykają trudności w podjęciu pracy odpowiadającej ich kompetencjom.

Niniejsze analizy otwierają pole do dalszych badań porównawczych, zarówno między regionami Polski, jak i w szerszej perspektywie europejskiej. W przyszłości warto zbadać trwałość efektów wsparcia instytucjonalnego oraz jego wpływ na mobilność zawodową migrantów, ich decyzje osiedleńcze i poczucie przynależności społecznej.

Konflikt interesów

Autorka deklaruje brak występowania konfliktu interesów. Oświadczają, że tekst artykułu jest w całości jej dziełem.

Literatura / References

- Astramowicz-Leyk T., Turchyn Y., Ivasechko O. 2022. Legal Framework for Regulation of Labour Migration from Ukraine to the Republic of Poland in the Conditions of COVID 19. *Prawo i Więź*, 40(2): 143–162.
- Bakker L., Dagevos J., Engbersen G. 2017. Explaining the refugee gap: A longitudinal study on labour market participation of refugees in the Netherlands. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43(11): 1775–1791.
- Bevelander P. 2016. Integrating refugees into labor markets. *IZA World of Labor*, 269. <https://doi.org/10.15185/izawol.269>
- Bevelander P., Pendakur R. 2014. The labour market integration of refugee and family reunion immigrants: A comparison of outcomes in Canada and Sweden. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 40(5): 689–709.
- Brzozowski J. 2023. Ukrainian migration to Poland in the context of war and integration challenges. CMR UW, Warszawa.
- Chmielewska-Kalińska I., Dudek B., Strzelecki P. 2023. Sytuacja życiowa i ekonomiczna uchodźców z Ukrainy w Polsce – wpływ pandemii i wojny na charakter migracji w Polsce. NBP (https://nbp.pl/wp-content/uploads/2023/04/Sytuacja-zyciowa-i-ekonomiczna-migrantow-z-Ukrainy-w-Polsce_raport-z-badania-2022.pdf).
- Conner P. 2010. Explaining the refugee gap: Economic outcomes of refugee versus other immigrants. *Journal of Refugee Studies*, 23(3): 377–397. <https://doi.org/10.1093/jrs/feq025>
- de Vroome T., van Tubergen F. 2014. Patterns of integration among migrants in Europe: A typology of labor market integration. *Social Indicators Research*, 120(1): 167–181.
- Dudek B., Panuciak A., Strzelecki P. 2024. Labour market integration of Ukrainians in Poland: NBP Report. National Bank of Poland, Warsaw.
- Dustmann C., Fasani F. 2016. Refugee migration and integration policies in Europe. *Labour Economics*, 41: 1–12.
- Dustmann C., Frattini T. 2014. The Fiscal Effects of Immigration to the UK, *The Economic Journal*, 124(580).
- Duszczyk M., Matuszczyk K. 2018. The Employment of Foreigners in Poland and the Labour Market Situation. CEEMR, Warszawa.
- Duszczyk M., Grot M., Kaczmarczyk P. 2022. Access to social assistance for migrants in Poland. *Przeгляд Polityki Społecznej*, 2: 23–40.
- European Commission. 2023. Labour Market Integration of Refugees and Migrants in the EU. Brussels ([https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690651/EPRS_BRI\(2021\)690651_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690651/EPRS_BRI(2021)690651_EN.pdf)).
- European Commission. 2025. New employment law and integration programmes for migrants – Poland, EU Home Affairs (https://home-affairs.ec.europa.eu/news/new-employment-law-and-integration-programmes-migrants-poland-2025-10-29_en; dostęp: 10.10.2025).
- Fihel A., Kaczmarczyk P., Stefańska R. 2012. Recent trends in international migration in Poland. *Central and Eastern European Migration Review*, 1(1): 69–90.
- Górny A., Kołodziejczyk K., Madej K., Kaczmarczyk P. 2019. Nowe obszary docelowe w migracji z Ukrainy do Polski. Przypadek Bydgoszczy i Wrocławia na tle innych miast. *Working Papers CMR*, 118(176). CMR UW, Warszawa.
- Górny A., Madej K., Porwit K. 2020. Ewolucja czy rewolucja? Imigracja z Ukrainy do aglomeracji warszawskiej z perspektywy lat 2015–2019. *CMR Working Papers*, 123(181). Warszawa.
- Górny A., Śleszyński P. 2019. Exploring the spatial concentration of foreign employment in Poland under the simplified procedure. *Geographia Polonica*, 91(3): 331–346.
- Górny A., van der Zwan R. 2024. Mobility and labor market trajectories of Ukrainian migrants to Poland in the context of the 2014 Russian invasion of Ukraine. *European Societies*. <https://doi.org/10.1080/14616696.2023.2298425>
- Greene W.H. 2002. *Econometric Analysis*. 5th ed. Prentice Hall, Upper Saddle River.
- Greenwood M.J. 2021. Migration and labor market opportunities. [W:] M.M. Fischer, P. Nijkamp (red.), *Handbook of Regional Science*. Springer, Berlin–Heidelberg. https://doi.org/10.1007/978-3-662-60723-7_5

- Gromadzki J., Lewandowski P. 2023. Refugees from Ukraine in the Polish labour market. *USTIP Journal*.
- Gruszczyński M. 2012. *Mikroekonometria. Modele i metody analizy danych indywidualnych*. Wolters Kluwer, Warszawa.
- Huber P. i in. 2020. Skill Mismatch and Productivity in Europe. *The Vienna Institute for International Economic Studies (WIIW)*, Vienna.
- IBS (Instytut Badań Strukturalnych). 2022. Imigranci a system finansów publicznych w Polsce.
- Kahanec M., Zaiceva A. 2020. Labor market outcomes of migrants in Central and Eastern Europe. *European Journal of Population*, 36(2): 333–358.
- Kaluża-Kopias D. 2020. Imigranci z krajów b. ZSRR na polskim rynku pracy – analiza przestrzenna na poziomie powiatów. *Rynek Pracy*, 175(4): 16–27.
- Kaluża-Kopias D. 2023a. The spatial distribution of economic immigrants from Ukraine and Belarus and the socio-economic development of Polish counties. *Studia Migracyjne–Przegląd Polonijny*, 1(187): 159–182. <https://doi.org/10.4467/25444972SMPP.23.003.17650>
- Kaluża-Kopias D. 2023b. Ekonomiczne skutki międzynarodowej migracji do Polski – przykład migracji z Ukrainy. [W:] W. Koczur (red.), *Ekonomiczne konsekwencje przemian demograficznych w Polsce*. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, s. 145–163.
- Kaluża-Kopias D. 2025. Zależność między depopulacją a napływem imigrantów zarobkowych z Ukrainy na przykładzie województw łódzkiego i śląskiego. *Wiadomości Statystyczne*, 70(5): 33–52. <https://doi.org/10.59139/ws.2025.05.3>
- Kohlenberger J., Buber-Ennser I., Pędziwiatr K., Rengs B., Setz I., Brzozowski J., Pronizius E. 2023. High self-selection of Ukrainian refugees into Europe: Evidence from Kraków and Vienna. *PLOS ONE*, 18(12): e0279783.
- Kracke N., Klug Ch. 2021. Social Capital and Its Effect on Labour Market (Mis)match: Migrants' overqualification in Germany. *Journal of International Migration and Integration*, 22: 1573–1598. <https://doi.org/10.1007/s12134-021-00817-1>
- Kubiciel-Lodzińska S., Maj J. 2017. The Tendency of Entrepreneurs to Employ Foreigners: Labour Immigrants in the Opinion of Employers. *CEEMR*, Warsaw.
- Kubiciel-Lodzińska S., Solga B., Filipowicz M. 2023. Wykwalifikowani uchodźcy z Ukrainy wyzwaniem dla rynku pracy. *Horyzonty Polityki*. <https://doi.org/10.35765/hp.2401>
- Lewandowski P., Górny A., Krzakała M., Palczyńska M. 2025. The Role of Job Task Degradation in Shaping Return Intentions: Evidence from Ukrainian War Refugees in Poland. *IBS Working Paper*, 01 (https://ibs.org.pl/wp-content/uploads/2025/03/Job_task_degradation_return_intentions_Ukrainian_refugees_IBS_WP_202501.pdf).
- NBP 2023. Raport o sytuacji ekonomicznej migrantów w Polsce.
- OECD. 2018. *Settling In 2018: Indicators of Immigrant Integration*. OECD Publishing, Paris.
- OECD. 2021. *International Migration Outlook*. OECD Publishing, Paris.
- OECD. 2022. *Indicators of Immigrant Integration 2022: Settling In*. OECD Publishing, Paris.
- Open Data. 2025. Registered applications for the UKR status due to the conflict in Ukraine (<https://dane.gov.pl/en/dataset/2715,zarejestrowane-wnioski-o-nadanie-statusu-ukr>).
- Poland NGO Reports. 2023. Integration and support programs for Ukrainian refugees in Poland (<https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2024/03/Uchodzczy-z-Ukrainy-eng.pdf>; dostęp: 10.10.2025).
- Polkowska D., Filipek K. 2019. Grateful Precarious Worker? Ukrainian Migrants in Poland. *Review of Radical Political Economics*, 52(3): 564–581. <https://doi.org/10.1177/0486613419857295>
- Postek Ł. 2025. Immigration (from Ukraine) and labour market in Poland. *NBP MIS Analysis*.
- Shelest-Szumilas O. 2024. Labour market situation of Ukrainian migrants in Poland. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie*.
- Strzelecki P. 2024. Rola migrantów w rozwoju społeczno-gospodarczym polskich regionów. *Studia Regionalne i Lokalne*, 3(97): 23–42.
- Strzelecki P. 2024. Wpływ migracji na finanse systemu ubezpieczeń społecznych w Polsce. *ZUS*, Warszawa.
- Strzelecki P. 2025. How much are Ukrainian refugees contributing to the Polish economy? *Working Paper*, 376. Narodowy Bank Polski, Warszawa.
- Strzelecki P., Growiec J., Wyszyński R. 2025. How Much Are Ukrainian Refugees Contributing to the Polish Economy? *Working Paper*, 376. Narodowy Bank Polski, Warszawa.

- UdsC (Urząd do Spraw Cudzoziemców). 2025. Statystyka migracji na mapie Polski (<https://migracje.gov.pl/>).
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2004 nr 64, poz. 593 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. 2022 poz. 583).
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2004 nr 99, poz. 1001 z późn. zm.).
- Wendt J.A., Lewandowska I., Wiskulski T. 2018. Migranci ukraińscy w Polsce w latach 2014–2017. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej*, 126: 223–236.
- Wooseong K. 2024. Overqualification among second generation children of immigrants in the Swedish labour market. *European Journal of Population*, 40: 34. <https://doi.org/10.1007/s10680-024-09723-5>
- WPSZ (Wortal Publicznych Służb Zatrudnienia). 2025. Zezwolenia na pracę cudzoziemców (<https://psz.praca.gov.pl/-/8180075-zezwolenia-na-prace-cudzoziemcow>).
- Zyzik R., Baszczak Ł., Rozbicka I., Wielechowski M. 2023. Refugees from Ukraine in the Polish labour market: opportunities and obstacles. Polish Economic Institute, Warszawa.

Employment in line with qualifications? Institutional support for Ukrainian migrants in the Lodzkie and Silesian voivodeships

Abstract: This article explores the impact of institutional support on the employment opportunities of Ukrainian citizens, with a particular focus on their ability to secure jobs matching their professional qualifications. The analysis is geographically limited to two voivodeships – Lodzkie and Silesian – selected due to their significant growth in the issuance of work-related documents (including permits and declarations) over the past decade.

Following the outbreak of the full-scale war in 2022, Poland became the primary host country for refugees from Ukraine, prompting public institutions and non-governmental organizations to introduce new forms of integration and employment assistance. The study aims to identify institutional measures that facilitate the effective use of migrants' professional potential. It draws on data from a survey conducted in autumn 2024 among 680 Ukrainian citizens residing in the Lodzkie and Silesian regions, including both pre-war migrants and war refugees. The analysis focuses exclusively on the role of institutional support mechanisms.

To assess the impact of various types of support – such as Polish language courses, job placement assistance, and vocational training – on the likelihood of employment consistent with professional qualifications, a logistic regression model was applied. The findings indicate that participation in Polish language courses significantly increased the chances of obtaining employment aligned with professional competencies in both voivodeships. Vocational retraining programs proved effective in the Lodzkie region, while job placement assistance played a particularly important role in Silesia.

Keywords: migration, Ukrainians, labour market, Lodz Voivodeship, Silesian Voivodeship

Data przekazania tekstu: 13.11.2025; data zaakceptowania tekstu: 12.05.2026.

Article submitted: 13.11.2025; article accepted: 12.05.2026.